

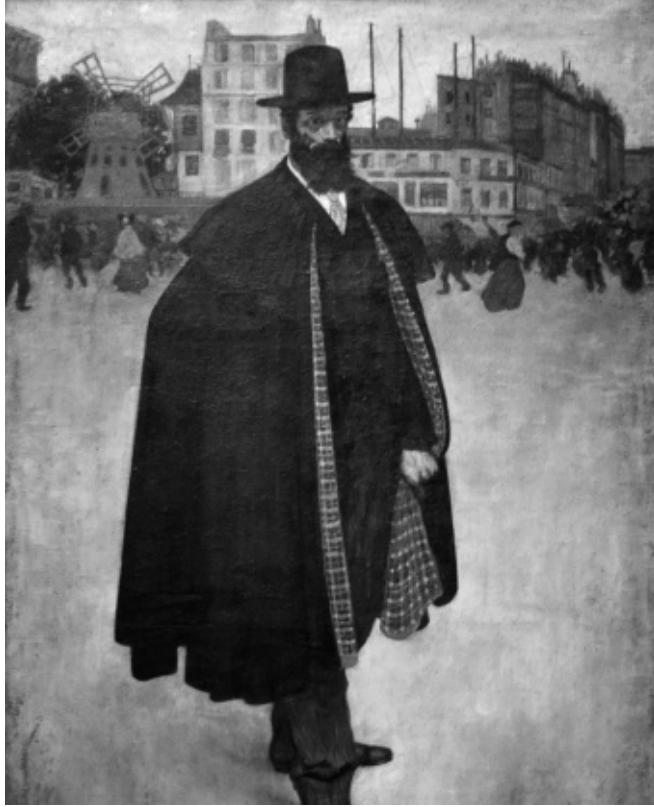
Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2016/4.

Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[B] **BIOGRAFIE VAN HENRI EVENEPOEL (1872-1899). EEN “VIEUX MODERNE” IN PARIJS**

“Le plus intransigent de mon atelier”, noemde de symbolistische schilder Gustave Moreau (1826-1898) hem. En hij, dat is een jonge, Brusselse schilder met bravoure, die in 1892 in Parijs was aangekomen met de vastberadenheid om het te maken in de stad, die op dat moment het brandpunt was van de moderniteit. Evenpoel, Evenepoul, Evenepoël, de Fransen raken maar niet gewend aan zijn naam, die ze stevast verkeerd uitspreken en verkeerd spellen. Maar hij heet Evenepoel, Henri van voornaam.

Kunsthistoricus Eric Min, een specialist in het fin-de-siècle die eerder al biografieën schreef over Rik Wouters, James Ensor en de stad Brussel, heeft in zijn jongste boek het levensverhaal opgetekend van deze Henri Evenepoel, van wie zelfs in Vlaanderen nu nog hooguit een paar werken bekend zijn. Dat staat in schril contrast met het volle, rijke leven in het midden van de wereld dat Min in zijn boek schetst. Henri is afkomstig uit een welgestelde, liberale Brusselse familie. Zijn vader Edmond is een hooggeplaatste ambtenaar en een musicoloog met een grote liefde voor Wagner. De weerbarstige relatie met zijn vader zal een basso continuo worden die zijn hele leven ondersteunt. Er is veel liefde en betrokkenheid tussen beiden, maar daardoor ook veel spanning. Vooral dat Henri er niet in slaagt financieel onafhankelijk te worden van Edmond, blijft hem zijn hele leven parten spelen. Ook artistiek

Henri Evenepoel, *De Spanjaard in Parijs*, olie op doek, 217 x 152 cm, 1899, Museum voor Schone Kunsten, Gent.

zijn er meningsverschillen: Edmond houdt meer van verheven onderwerpen, terwijl Henri, volgens de mode van die tijd, liever “het echte leven” op straat en in het café afbeeldt. Typerend is de anekdote dat Henri in het Louvre liever de bezoekers tekent dan de kunstwerken waarvoor hij eigenlijk kwam. Gustave Moreau noemt Henri in een van zijn brieven een “vieux moderne” en slaat daarmee de nagel op de kop. Net als Baudelaire in de poëzie blijft Evenepoel hangen halverwege tussen traditie en avant-garde: zijn onderwerpen (het leven van alledag, gewone mensen) zijn modern; zijn stijl, ergens tussen realisme, symbolisme en impressionisme in, is dat nog niet echt.

Edmond haalt soms ook de roe boven: zo stuurt hij zijn zoon, die in een mentale dip zit, in 1897 een

paar maanden naar Algerije, in de hoop dat die verandering van lucht ook een verbetering van zijn mentale toestand zal inhouden. Die hoop wordt maar half bewaarheid: Henri voelt er zich heel slecht, maar maakt er wel schilderijen. Toch zal vader Edmond er na Henri's vroege dood (op 27-jarige leeftijd sterft hij aan buiktyfus) alles aan doen om zijn werk te tonen en te eren.

Op artistiek vlak leerde Henri de stijl van de grote Gustave Moreau, bij wie hij op het atelier werkte. Henri was, zijn temperament volgend, geen slaafse leerling, maar luisterde en keek heel goed en maakte vorderingen. Onvermoeibaar werkte hij aan de weg en stuurde hij afficheontwerpen en schilderijen in voor allerhande wedstrijden. De volharding wierp vruchten af: verschillende keren werd Henri's werk

getoond in de Parijse salons. Toen hij stierf, was zijn naam bekend in belangrijke kunstkringen. Onder andere de beruchte Brusselse kunstpaus Octave Maus (1856-1919), van Les XX, sprak zich lovend uit over hem.

Maar Evenepoels gezondheid was altijd al zwak. Hij leed geregeld aan verkoudheden en griepjes. Meer nog leed hij onder een geheim dat hij voor een groot deel van zijn leven alleen droeg: dat Charles, het zontje van zijn nicht Louise Van Mattemburgh, zijn kind was, en niet dat van haar man. De geheime relatie ligt als een loden deken over zijn brieven, die de basis voor deze biografie vormen, al kan hij de last op den duur niet meer alleen dragen en biecht hij een en ander na een tijd toch op, eerst aan zijn beste vriend, later ook aan zijn vader.

Evenepoels levensverhaal leest op die manier als een clichématig romantisch kunstenaarsleven, met veel spanningen, veel druk, veel emotionele oprispingen, amoureuze verwickelingen en mentale hoogtes en laagtes. Zijn vroege dood vergroot die tragiek nog. Maar zijn biografie is interessanter als je ze beschouwt als een unieke inkijk in het mondaine Parijse artistieke leven van de jaren negentig van de negentiende eeuw. Evenepoel ontmoette naast Moreau heel veel kunstenaars: hij bezocht Toulouse-Lautrec, bewonderde Degas en raakte persoonlijk bevriend met de jonge Matisse. De namen, de gewoontes, de roddels, de *do's and don'ts*, de places to be, de voorkeuren van de grote schilders van die tijd: je leert ze allemaal kennen. Zijn biografie is daarom niet alleen interessant voor wie iets over Evenepoel zelf wil weten, maar des te meer voor wie geïnformeerd wil worden over het leven in Parijs in die woeelige periode van boulevards, cafés, elektriciteit en wereldtentoonstellingen.

De vraag is echter of een uitgave van Evenepoels brieven niet minstens even interessant was geweest als deze biografie, die voor tachtig procent op die brieven steunt. Als boek blijft de biografie te veel een parafrase van de beschikbare informatie over de bestudeerde figuur. De biograaf sleept je niet mee in een persoonlijke fascinatie, maar geeft zijn informatie grotendeels chronologisch weer, vaak al te uitvoerig in de parafrase en zonder veel sturing. Tegelijk voegt hij af en toe wat moraliserend – en vaak weinig onderbouwd – commentaar toe, dat eerder stoort dan stimuleert. Hier en daar zijn kleine uitweidin-

gen toegevoegd over bepaalde figuren of culturele tendensen (bijvoorbeeld de fascinatie voor de dood, met een lijkenhuis achter de Notre Dame en een café dat ingericht is met doodskisten), maar die gaan nooit diep genoeg in op een fenomeen om werkelijk een toegevoegde waarde te hebben. Hoe boeiend ook als tijdsbeeld, het boek had aan kracht gewonnen als het niet alleen een biografie van Evenepoel, maar nog meer een boek van de hand van de auteur Eric Min was geweest, die zijn persoonlijkheid tussen de lezer en Evenepoel zou zetten en ons heel duidelijk zijn visie op de schilder zou presenteren. “Als een gedreven executeur-testamentair en nijver impresario” ontfermde vader Edmond zich over de artistieke nalatenschap van Henri Evenepoel, schrijft Eric Min ergens. Die rollen had hij ook zelf meer mogen opnemen.

BART VAN DER STRAETEN

ERIC MIN, *Een schilder in Parijs. Henri Evenepoel (1872-1899)*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2016, 511 p.